№ 75 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты:

на 1 год—4 м. 80 фэн., на $\frac{1}{2}$ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь

выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыціі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак:

на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі — па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 75 (167). Год II. Вільня, 18 верасьня 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

Меньшэвікі проці большэвікоў.

Дыктатура Керэнскаго.

17 верасьня.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У Фляндрыі, на ўзбярэжжы мора і на паадзінокіх адрэзках між Гутгольцт і Ліс артылерыйская бітва момэнтамі даходзіла да востраго барабаннаго агня. У мейсцовых стычках мы ўзялі палонных. На паўночным усходзі ад Арра сільные атрады англічан, дайшоўшые ў начы ў некалькіх пунктах да нашых ліній, шыбкай контраталай былі адкінуты.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На Эн, на паўночным усходзі ад Суассону, ў Шампані і пад Вэрдэнам артылерыйская бітва дайшла вялікай сілы. У некалькіх стычках узяты ў палон французы.

Варожые эскадры двойчы атакавалі Кольмар. Яны утрацілі два самалёты. Апрыч таго, ворагі утрацілі 16 самалётаў.

Усходні тэатр:

Без перамен.

ПЕЦЯРБУРГ. 16. IX. **Тымчасовы урад аб'явіў у Расеі рэспубліку.**

ЛОНДОН. (Рэўтэр). Расейскі тымчасовы урад атрымаў вестку аб **арэшце Корнілова** і яго глаўнейшых супольнікоў.

ПЕЦЯРБУРГ. (П. Т. А.). 16. IX. У апошнюю ноч на заседаньні рады раб. і салд. 279 галасамі проці 115 прыната рэзолюція, ў каторай, між іншым, сказано:

„Учасьце буржуазіі і кадэтоў у бунце Корнілова не вызывае ніякаго сумлеваньня. У будучым трэба зусім пазбавіць іх уласьці і адрачыся ад палітыкі безадказнай коаліціі, каторая абертае урадовую ўласць у мейсцо, дзе узнімающца контррэволюцыйные змовы. Выхад с сучаснаго палажэньня магчымы толькі пры пераходзі ўсей уласьці ў рукі рэволюцыйнаго пролетарыату і селянства, каторые павінны кіравацца гэткімі аснаўнымі думкамі: 1) апавешчэньне дэмократычнай рэспублікі; 2) аддача ўсіх зямель, нічога не выключаючы, селянскім камісіям да сазыву устаноўчаго сэйму; 3) пераход да гасударства ўсіх важнейшых галін прамысленасьці: дабываньня газы, мэталюргічнай, капальняў вугальля; паступовы падатак на вялікіе капіталы і меньне; конфіскація ўсіх даходаў ад вайны; 4) **зніштажэньне ўсіх тайных умоў і прэдлажэньне той-час агульнаго дэмократычнаго міра**; 5) скасаваньне ўсяго, што уціскае работніцкую клясу; скасаваньне кары сьмерці на фронці; паварот поўнай свабоды палітычнай пропаганды; апавешчэньне права нацыональнаго самаапрэдзяленьня; роспуск думы і дзержаўнай рады; сазыў устаноўчаго сэйму без ніякаго адкладу; поўнае роўнапраўство ўсіх грамадзян перад законам“.

ПЕЦЯРБУРГ. 16. IX. Рэзолюція большэвікоў, прынятая ўчора радай раб. і салд. 279 галасамі проці 115 галасоў, прайшла толькі с прычыны нябытнасьці большай часьці членаў рады. На новым, гэтым разам поўным заседаньні рада адкінула рэзолюцію большэвікоў і прыняла рэзолюцію меньшэвікоў, у каторай, між іншым, гаворыцца:

„Рэволюцыйная ўласць павінна быць вольна ад уселякай угодлівасьці с контр-рэволюцыйнымі буржуазнымі элемэнтамі. З гэтай прычыны рада трэбуе: 1) Магчыма шыбкаго сазыву агульнаго з'езду організованай дэмократыі; да сазыву яго тымчасовы урад заховае сваю ўласць у поўнай еднасьці з дэмократыей, каторая прызываецца паддержываць урад. 2) Дэмократычные кругі насяленьня прызывающца спакойна ждаць сазыву дэмократычнаго з'езду і устрымлівацца ад самавольства“.

Маршалак рады, Чхэідзэ, заявіў, што дэмократычная конфэрэнція адбудзецца ў Пецярбурзі не пазьней 15 сьнежня.

ПЕЦЯРБУРГ. (Рэўтэр). **Новы габінэт складаецца з гэткіх пяці міністроў:** Керэнскій, ваенны міністэр — Верховскій, марскі — Вердерэвскій, загранічных спраў — Тэрэшчэнко, почт і тэлеграфоў — Нікітін.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). Тымчасовы урад апублікаваў заяву, ў каторай фінляндзкаму сэнату даецца право аканчацельна ўладзіць рад спраў, каторые раней меў право развязываць вялікі князь (цар). Пецярбурскаму ураду прыналежыць право сазыву і роспуску сэйму, паміласаваньня засуджэных, назначэньня генэрал-губэрнатара і некаторые іншые.

ПЕЦЯРБУРГ. (Рэўтэр). Матросы на броненосцы „Петрапавловск“ у Гэльсінгфорсі расстрэлялі 4 афіцэроў, каторые адмовіліся падчыніцца мейсцоваму дэмократычнаму сходу і прысягнуць тымчасоваму ураду. Рэволюцыйны камітэт у Гэльсінгфорсі і марскі міністэр у асобнай адозві сурова судзяць гэты гвалт.

ГЭЛЬСІНГФОРС. Служачые на местовай концы аб'явілі забастоўку на экономічным грунці.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А). Міністэр унутрэных спраў апавешчае, што ад 21 верасьня прыезд у Пецярбург дапускаецца толькі на моцы спэцыальнаго пазваленьня.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Палонны англіцкі афіцэр выкрыў плян англікаго ўраду на другую вясну прарвацца ў Бэлгію цераз Голандзію. Унутрэнае палажэньне Англіі ад нямецкай падводнай вайны прымушае пайсьці на гэту дарогу с прычыны немагчымасьці далей ваеваць пры нездавольстве работнікоў.

БЭРЛІН. (В. Т. Б.). У Атлянтыцкім акіані, Біскайскай затоцы і Паўночным моры нашы падводные лодкі ізноў затапілі 4 параходы і 1 парусьнік 23.000 тонн.

ВАШЫНГТОН (Рэўтэр). Сэнат усемі галасамі прыняў ваенны крэдыт на $11\frac{1}{2}$ мільярдоў доляроў.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). Тымчасовы урад апублікаваў гэткую заяву:

„Бунт генэрала Корнілова затушэн. Але разруха ў арміі і па ўсей старане—ешчэ вялікая. Трэба устанавіць палітычную форму упраўленьня дзержавай. Бачучы агульны аднадушны і гарачы спогад ідэі рэспублікі, выяўлены гэтак ярка на маскоўскім конгрэссі, **тымчасовы ўрад аб'яўляе Расею за распублікансквую дзержаву.** Тымчасовы ўрад аддае ўсю сваю ўласць пяці міністрам, каб завясьці нанова лад у старане і вярнуць баевую здольнасць арміі. Тымчасовы ўрад верыць, што ўжо ў найбліжэйшым будучым яму ўдасцца ўцягнуць у сваю раду прэдстаўнікоў усіх элемэнтоў, каторые інтэрэсы бацькаўшчыны стаўляюць вышэй за свае ўласные“.

Вільня, 18 верасьня.

Пакуль канец вайны, катораго дагэтуль нельга даглядзець, прынясе нам аканчацельную развязку пытаньня аб будучыне нашаго краю, мы павінны ладзіць нашэ дачэснае жыцьцё так, каб інтэрэсы і патрэбы беларускаго народу былі здаволены як можна паўней,—паскольку гэта магчымо пры цяперашніх ненормальных варунках. Вось, гэта і павінно легчы у аснову тэй новай організаціі упраўленьня занятымі немцамі землямі Обэр Ост, каторая мае быць праведзена на грунце самаупраўленьня згодне с пастановай глаўнай камісіі Рэйхстагу.

Дагэтуль окупованые землі былі раздзелены на тры Verwaltung'і: Беласток—Гродня, Літаўэн і Курлянд. Калі Verwaltung Kurland абнімае чыста латышскі абшар, а Беласток-Гродня—Беларускі, дык Verwaltung Litauen становіць нацыональную мешаніну: апрыч палякоў і жыдоў, каторые жывуць так-жэ і па ўсім нашым краю, сюды ўходзіць блізка ўся этнографічная Літва і частка зямлі Беларускай. Гэтак у межах нямецкай окупацыі беларусы аказаліся раздзеленымі на дзьве няроўные часьці, і пад той час, як большая часць выдзелева ў Verwaltung Беласток-Гродня, меншая — у межах Verwaltung Litauen. А тым часам і ў Беласточчыне, і ў Гродзеншчыне, і ў Сувальшчыне, і ў Віленшчыне інтэрэсы і патрэбы беларускаго народу — зусім тые самые, і, каб іх правільна здаволіваць, беларусы не павінны быць раздзелены, а злучэны разам. Толькі тады можна будзе правясьці аднародную адміністрацыйную сыстэму на этнографічна-беларускай зямлі, што асабліва важна у справе школьнай, у справе падгатоўкі вучыцелёў для беларускіх школ, урэшці — у справе спадзеванаго народнаго прэдстаўніцтва. Толькі тады гэтые паўтара мільёна беларусоў, каторые аддзелены ад рэшты Беларусі ваенным фронтам, пачуюць сваю еднасць і, ў поўнай сьвядомасьці свaей моцы і свайго права, здалеюць шыбка пайсьці па дарозі да поўнаго культурна-нацыональнаго адраджэньня.

Беларусы разумеюць, што пры ладжэньні новаго упраўленьня землямі Обэр Ост павінна быць звернена увага ня толькі на тое, што дзеліць іх на часьці (нацыональны раздзел), але і на тое, што іх злучае. А злучае іх перш за ўсё еднасць краёвай гаспадаркі, еднасць таргова-прамышленай організацыі, — наагул, еднасць экономічнаго жыцьця, вытворэная прыроднымі, географічнымі варункамі і ўсей мінуўшчынай нашай Бацькаўшчыны. Урэшці, белару-

соў і літвіноў злучае супольнае сэрцэ краю: Вільня, каторая была сталіцай Беларусі і Літвы ня толькі ў часах незалежнасьці Вялікаго Князьства Літоўскаго, але і праз увесь доўгі пэрыод паднявольнаго жыцьця — ажно па сягоньняшні дзень, — Вільня, дзе развіваліся першые беларускіе і літоўскіе нацыональные організаціі, дзе яны найбольш энэргічна працуюць і цяпер, дзе беларусы і літвіны здаўна напружаюць свае сілы у змаганьні с супольнымі ворагамі абодвых народаў. І беларускае грамадзянство развязку пытаньня аб новай організаціі Краю на час вайны бачыць у правядзеньні **адміністрацыйнай еднасьці ўсіх зямель Обэр Ост'а**—с тым, каб дзеля правільнаго здаволіваньня культурна-нацыональных патрэб усяго рознаплямённаго насяленьня гэткая **«Літва» ў межах окупаціі была пабіта на тры нацыональные округі — беларускі, літоўскі і латышскі паводлуг матчынай мовы жыхароў.** Толькі на гэткім грунці можна пагадзіць інтэрэсы Краю, як экономічна-гаспадарчаго комплексу, з інтэрэсамі кожнай пражываючай у яго межах нацыональнасьці.

Пішучы гэтые словы, каторые знаходзяць гарачы вотклік у перэважываючый большасьці нашаго грамадзянства, мы маем надзею, што голас беларусоў будзе ацэнен, як мае быць, у імя апавешчэнаго окупацыйнымі ўласьцямі прынцыпа роўнапраўства ўсіх нацыональнасьцей краю.

Банкруцтво Корнілова.

Тэлеграма П.Т.А. с 13.IX апавешчае, што узняўшаяся контр-рэволюція ў Расеі пад кіраўніцтвам Корнілова неўдалася. Керэнскій, каторы прыняў на сябе глаўную каманду, у прыказе па арміі і флоці між іншым пішэ:

«Бязмысльная спроба бунту, ўчыненая быўшым глаўнакамандуючым і жменяй генэралоў, зусім неўдалася. Вінавайцы аддазены пад рэволюцыйны суд. Армія і флот, усе генералы, адміралы, афіцэры, салдаты і матросы, каторые стаяць супроць страшэннаго ворага, асталіся вернымі сваім павіннасьцям перад бацькаўшчынай і законным урадам».

У іншай тэлеграмі с Пецярбурга, пярэданай Рэўтэрам, чытаем, што, паводлуг заявы міністра працы, «скандальнае предпрыемство Корнілова збанкроцілося, і яго глаўная кватэра паддалася».

Урэшці, «Ізвестія» с 13.IX пішуць, што Корнілов згодзіўся явіцца на рэволюцыйны суд, каторы мае судзіць яго за організацію бунту.

Падаючы тут гэтые весткі, мы павінны адзначыць, што ўсе яны дайшлі з Расеі пад цэнзурай тымчасоваго ураду і мо' рысуюць палажэньне ў больш рожэвых колерах, чым яно ёсць. Гэтак, побач з імі дайшла вестка аб новым бунце, каторы падняў казацкі гэтман Каледін у Ростове над Донам, загадаўшы арэштаваць тамтэйшую раду раб. і салд., с чаго відаць, што неўдачай Корнілова контр-рэволюцыйны рух не закончэн. Ясна толькі адно: што прэдпрыемство Корнілова папраўдзі збанкроцілося, а тымчасовы ўрад дайшоў знаменітай пабеды. Але становучай заяве Керэнскаго аб «развязцы рэволюціі без праліцьця крыві» тымчасам поўнай веры даць нельга.

Само сабой разумеецца, што далейшы ход прыпадкоў у Расеі будзе залежаць ад укладу агульна-палітычных варункоў. Чым даўжэй трывае вайна, чым цяжэй перэнасіць яе народным массам, тым больш узмацовываецца грунт дзела новых контр-рэволюцыйных выступленьнёў. Монархісты стараюцца выкарыстаць прыбітае настраеньне народу с прычыны вайны і яе ціжароў, пускаючы між людзьмі думку, бытцым цар, варнуўшыся на трон, дасць «хлеба і мір». І кожын дзень вайны дае толькі шырэйшае поле для падобнай агітаціі за монархізм. Гэта тымчасовы ўрад павінен зразумець. Выступленьне Корнілова, хоць і неўдаўшаеся, гэта грознае «memento!» (помні!), каторае павінно паказаць рэволюцыйнай Расеі, што іграць на «пабеднай вайне»—нельга. Рэволюцыйная дэмократія павінна цясьней згуртаваць свае сілы, павінна зразумець, што яе саюзьнікі, заступаўшыеся за Корнілова і монархістычные планы яго, думаюць не аб карысьці Расеі, а аб сваей асабістай, што, ўрэшці, паддзержка, аказаная імі паўгода таму назад справе рэволюціі, тлумачыцца тым, што Англія баялася, каб цар Мікалай не прыстаў на сэпаратны мір з Нямеччынай. Мы маем надзею, што пазыція, занятая Англіей і Франціей у момэнт выступленьня Корнілова, расчыніць вочы ўсей рэволюцыйнай Расеі, і яна цьвёрда зажадае ад сваіх саюзьнікоў чым-хутчэйшага замірэньня.

І. М.

Цэннае адкрыцьце.

Уся беларуская літэратурная спадчына з мінуўшых вякоў, асабліва с таго часу, калі Беларусь жыла незалежным жыцьцём у складзе Вялікаго Князьства Літоўскаго і калі беларуская мова была урадовай мовай беларуска-літоўскай дзержавы, дайшла да нас у друкаваных кнігах і рукапісах, напісаная «кірыліцай», значыць, тымі літэрамі, каторымі былі пісаны ўсе стараславянскіе памятнікі пісьменства і каторые ляглі у аснову правапісма беларусоў, украінцоў і вялікорусоў, атрымаўшыназваньне «рускаго» пісьма. З гэтай прычыны на нашым спосабі запісываць беларускіе зыкі «кірыліцай» бачым сільны сьлед стара-славяншчыны: замест запісываць словы так, як беларусы іх папраўдзі вымаўлялі, даўные беларускіе пісьменнікі пісалі іх паводлуг правіл царкоўна-славянскай граматыкі. Як вядома, беларускае о і е, калі з яго зыйшло ударэньне на суседні склад, мае тэндэнцію «акаць»: мы кажэм «стóл» і «сталá», «зéлень» і «зялёны» і т. д. Царкоўна-славянскае правапісмо гэтай асобеннасьці беларускай мовы не прызнавало і пісало о і е пры ўсіх адменах слова і ўдарэньня. Гэтак сама беларусы перэнялі ад царкоўна-славяншчыны спосаб запісываць **ць** (ц мягкое) літэрай ть і замест дз пісалі проста **д**, бо ў стара-славянскай мові зык **дз** не спатыкаецца.

На гэтым грунці узнялася зусім неправільная думка, бытцым у XIV, XV, XVI, XVII і XVIII сталецьцях беларускі язык паводлуг сваей вымовы нічым ня розніўся ад царкоўна-славянскаго. Дарма такіе сур'ёзные расейскіе вучоные, як Карскій, Шахматов і іншые, даводзілі, што думка гэта —плод недаразуменьня, бо сьляды „аканьня“ і ужываньня **дз** і **ць** замест мягкаго **д** і мягкаго **т** выяўляюцца болей або меней выразна ўжо ў найстарэйшых памятніках беларускаго пісьменства: прэдстаўнікі «абрусіцельнаго» кірунку, паставіўшые сабе задачу давясьці, бытцым ніякаго беларускаго народу, адменнаго ад вялікарусаў, ніколі не было і німа, на гэтым недаразуменьні апіралі ўсе доказы свае проці правоў беларусоў на самабытнае культурнае развіцьце. А сьледам за імі ідуць і па сягоньняшні дзень ворагі беларусоў іншых нацыональнасьцей, даводзячы у псэўдо-навуковых трактатах, бытцым у Вялікім Князьстве Літоўскім урадовай мовай была не беларуская, а... царкоўна-славянская мова!

Само сабой разумеецца, што для кожнаго, хто знае старую царкоўна-славянскую мову і хто чытаў старые акты, пісаные ў Беларусі, або хаця-бы «Літоўскі Статут», ясна, што як складня, так і ўсе словы ў іх—чыста беларускіе. Каб-жэ скончыць з недаразуменьнем аб вымове **дз** і **ць** і аб «аканьню», мы пазнаёмім нашых чытачоў з найнавейшым адкрыцьцем у беларускай філёлёгіі: да нас дайшоў памятнік пісанай беларускай мовы, напісаны не «кірыліцай», а больш багатымі у знакі арабскімі літэрамі, і тут зусім ясна выступае тое, чаго не выражаюць памятнікі, пісаные «кірыліцай».

Адкрыцьце гэтае зрабіў вядомы беларускі працаўнік на ніве гісторыі і архэолёгіі нашаго краю, п. Іван Луцкевіч. Яму ўдалося раздабыць у Сорак Татарах, пад Вільняй, ад мейсцоваго муллы татарскую сьвятую кнігу „Ай Кітаб“ (чы „Кіцёб“), ў каторай духоўные сьпевы і малітвы запісаны арабскімі літэрамі, але па беларуску— с прычыны таго, што татары ў нашым краю, жывучы тут ад XV сталецьця, зусім забыліся роднай мовы і гавораць між сабой перэважна па беларуску. Кніга гэта — пісаная і сягае XVII сталецьця. Пры помачы маладога нямецкаго філёлёга-орыэнталіста, п. Банэта, каторага вайна закінула ў Вільню, кнігу гэту ўдалося расчытаць, і з яе зроблены выпісы, каторые зусім ясна паказалі:

1) ужыванае ў „кірыліцы“ **т** мягкое (ть) чытаецца, як **ць**: „шэсць“, „знаці і ведаці“, „ад цебе нам усім прычына мае быць“ і т. д. Паводлуг заявы п. Банэта, тут сумлевацца зусім нельга, бо па арабску знак **ц** крыху падобны да **с**, але рэзка розніцца ад **т**.

2) царкоўна-славянскае **д** мягкое запісываецца асобным знакам, каторы рэзка розніцца ад арабскаго **д** цьвёрдаго і можэ чытацца, як **дз**: „людзі“, „месяц і слонца узыдзе і зайдзэ“, „дзеяла“, „сьветласьці невідзелі“, „праўдзівый пан“ і т. д.

3) там, дзе ў „кірыліцы“ замест **ў** стаіць **в**, у арабскай запісі часта спатыкаем **у**: „уся“, „учуеш“, „узыдзе“, часам „ішоу“, але ў канчары, наагул, часьцей удзержываецца **в**.

4) „аканьне“ выступае зусім выразна: „тая абетніца, што абецав“, „дойдзеш гэтай ночы да тае абетніцэ“, „абачыш Пана Бога“, „прыаздобіць“, „астатній“, „нічога“, „за расказанем“, тое слова“, „прарок“, „над прарокам“, „сабакі“, „месяц і слонца“ і т. д.

І. Мітычные і абрадавые песьні.

(Гл. «Гоман» № 74).

4) Юр'еуская.

А Юр'ева маці,
Божэ мілы (пасьля кожнай [строфкі).
Па небе хадзіла,
З Юр'ем гаварыла:
„А Юр'ю, мой Юр'ю,
„Падай Пятру ключы,
„Зямлю адмыкаці,
„Траву выпускаці;
„Траву выпускаці,
„Статак накармляці;
„Людзям на здароў'е
„Зіме безгалоў'е“.
А нашаму пану
На добру памыснасць.

5) Кустовые.

I.

На Гранай нядзелі русалкі сядзелі,
Рана, рана, русалкі сядзелі *(прыпеу).*
Прасілі русалкі у дзевак сарочак,
У дзевак сарочак, у маладзіц наметак.
„Дзевачкі-сястрычкі, дайце нам сарочкі!
„Хоць яны пласконны, каб былі дадзены,
„Хоць яны таўсьценькі, каб былі бяленькі,
„Рана, рана, каб былі бяленькі“.

II.

Павяду русалку з бору да бору,
Рана, рана з бору да бору *(прыпеу).*
З бору да бору, ў зялёну дуброву;
У зялёну дуброву, ў ядраное жыто.
У ядреным жыце там русалцы жыці,
Рана, рана, там русалцы жыці.

III.

Ды цераз сяло Багданаўскае
Ішло войско ўсё-ж дзявоцкае.
Ішлі людзі ўсё дзівіліся,
Што ў нас кусты ўсё кляновые,
А вяночкі-ж ўсё пэрловые.
Ой, кусты, кусты кляновые,
А вяночкі вярозавы!

6) Купальскіе.

I.

А сядзіць Купала на плоце,
У яе галоўка ўся ў злоце.
Ды просіць у Бога пагоды:
„А дай-жэ, Божэ, пагоды
„Ды на тую ночку вясёлу!
„Ды будуць музыкі іграць,
„Ды будуць маладкі сьпеваці,
„Ды будуць дзевачкі гуляці“.

II.

Купальле, Купальле,
Дзе-ж ты зіму зімовало,
Дзе-ж ты лето летавало?
„Зімавало у перэйку,
„А летавало у зелейку“.

III.

Ішло Купальле сялом, сялом —
Купала на Івана! *(прыпеу).*
Закрыўшы вочы пяром, пяром!
Сталі людзі дзівіцися,
Стало Купальле сварыціся:
„Якіе вы, людзі, дзіўные, дзіўные!

Гэта — глаўные вывады с тых адрыўкоў, каторые выпісаў лацінскімі літэрамі п. Банэт. Само сабой разумеецца, што пры далейшых досьледах гэта кніга дасць незвычайна багаты матэр'ял з беларускай фонэтыкі, але і с таго, што яна ўжо дала, мы бачым зусім ясна, што фонэтычные асобеннасьці сучаснай жывой беларускай мовы зусім выразна выступалі ў часі, калі быў пісан „Ай Кітаб“,— значыць, у XVII стал., ды толькі ўплыў царкоўна-славяншчыны на старое беларускае правапісмо зрабіў тое, што „кірыліца“ не выражала гэтых асобеннасьцей. І ня можэ быць ніякай споркі аб тым, што пісаньня „кірыліцай“ беларусы чыталі зусім так сама, як мы чытаем новые беларускіе пісаньня

А. Н.

У Вільні і ваколіцах.

× **Палітычны мітынг.** У нядзелю, 16 верасьня, аддбыўся ў салі Работніцкаго Клюбу вялізарны сход, у каторым прынялі ўчасьце прэдстаўнікі соцыялістычных і дэмократычных кругоў беларускай, літоўскай, польскай і жыдоўскай нацыональнасьцей.

Сабралося больш 1.000 асоб. Ад кожнай нацыональнасьці выступалі ня меньш двох прамоўцаў. Прамаўлялі і двое беларусоў, ды двое ўвашлі у склад прэзыдіум'а] мітынга.

Падробную справаздачу с прычын тэхнічнаго характэру дамо ў чародным нумэры.

× **Літоўскіе сходкі.** У суботу, 9 верасьня, адбыўся літоўскі сход у салі пры Вароньняй вуліцы 5.

Першы прамоўца, д-р Домашэвіч, сказаў, што ў Літве ёсць тры кірункі. Літвіны пераконаны, што іх нацыональные інтэрэсы цягнуць іх на заход, палякі глядзяць на палудзень, жыды — на ўсход. Аб беларусах ён не ўспамінаў. Пасьля прамоўца гаварыў аб рэзолюції, каторая будзе пададзена організацыйным камітэтам ладжэнай літоўскай конфэрэнції. У гэтай рэзолюції гаворыцца, што Літва павінна быць незалежнай дзержавай у звязі з Нямеччынай; пры гэтым Нямеччыне мае быць дадзено права на ваенную конвэнцію, стратэгічные дарогі і т. д. Далей Домашэвіч гаварыў, што, паводлуг лёгікі, літвіном лепей звязацца с пэўным заходам, чым з няпэўным усходам. „Аб гэтым пытаньні трэба будзе ешчэ добра падумаць, але гэта дарога — ядыная“.

«Lietuvos Aidas» пішэ, што гэтымі днямі ў Вільні адбудзецца з'езд літоўскай інтэлігенції з розных мейсц Літвы. На ім будзе гутарка аб цяперашнім палажэньні і будучыне Літвы.

× **Карэспандэнціі для «Гомана» па беларуску.** Усе карэспандэнціі для «Гомана» трэба пасылаць цераз нямецкую ваенную почту (Feldpost), адрэсуючы гэтак:

> Presse-Stelle Ob Ost IV
> für Zeitung «Homan»
> **Wilna.**

Гэтак адрэсуючы, самые карэспандэнціі і літэратурные творы можна пісаць па беларуску.

× **„Выпісы з беларускай літэратуры, аддзел II. Духоўные Песьні“.** Гэты новы спытак выйшоў з друку і прадаецца па 20 фэн. за эгзэмпляр.

× **Віленская жыдоўская драматычная дружына** іграе цяпер у Варшаве ў тамтэйшым жыдоўскім народным тэатры.

× **Юбілейны вечар Рэйзіна.** Жыдоўскі Культурны саюз у дзень 25-летняго юбілею жыдоўскаго пісьменніка Абрама Рэйзіна ладзіць вялікі музыкальна-драматычны вечар.

× **Жыдоўскі саюз працаўнікоў штукарства** просіць ахвяр кнігамі для яго кніжні, Вялікая вул. 35.

× **Прымусовая ачыстка ад вошы.** Stadthauptmann загадаў, каб усе сталаўнікі народных стравень ачышчаліся ад вошы. Хто пасьля назначэнаго тэрміну ня будае мець сьведоцтва аб ачыстцы, таму ня будуць выдаваць стравы.

Дзеля акуратнай ачысткі і дэзынфэкції гаспод, дзе разам жыве многа людзей, жыхароў апошніх па загаду Stadthauptmann'а паводлуг патрэбы будуць перэвадзіць ў карантынны табор на Антокалі, дзе будуць іх ачышчаць ад вошы адначасна з ачысткай і дэзынфэкцієй іх кватэры, куды яны посьле могуць вярнуцца. Усё гэта будзе трываць ад 8 да 10 дзён; у гэтым часі будуць ім выдаваць тамжэ страву па таннай цане, а бедным — дарма.

× **Жыдоўскіе сьвяты.** Сёлета жыды сьвяткуюць свае восенные сьвяты ў гэткіе дні: 17, 18, 26 верасьня і 1, 2, 8, 9 кастрычніка.

× **Канец летняго часу.** У начы с 16 на 17 верасьня а 3 гадзіне ўсе гадзіннікі перэстаўлены на гадзіну назад.

× **Зіма ідзе!** Цёплая пара году ўжо мінула. Ані сіняе небо, каторае ешчэ часамі відаць, ані сонцэ, каторае часам у палудзень грэе, як у летку, не павінны ашукаць нас нашчот прыходу зімы. Халодные ночы і густы туман, каторы на раніцы пакрывае ваколіцы, напамінаюць нам аб ей.

× **Збірайце каштаны:** у іх ёсць шмат гэткаго цэннаго цяпер алею.

× **Конфіскованая карова.** У аднаго с тутэйшых жыхароў сконфіскована бязклубая чорна-белая карова. Валадзелец можэ звярнуцца у крымінальную паліцію, Домініканская 1, пакой 89.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
12—13	+ 18°	+ 10°
13—14	+ 15,5°	+ 7°
14—15	+ 14°	+ 8°
15—16	+ 15°	+ 8°

З усяго Краю.

БЕЛАСТОК. На хлебовые карты на поўшаста месяца выдаюць на душу 3 пуды бульбы па 8 фэн. за фунт. Калі-ж бульбу будуць браць па-месячна з местовых крам, дык цэна яе будзе 10 фэн.

У тую сераду ў местовым парку на карысць вучыцельскай страўні было наладжэно дзіцячае гуляньне з ваеннай музыкай.

Ад 1 верасьня ў пяты местовы округ за доктара для бедных замест п. Курыцкай назначэн д-р Мэнкэ.

БЕЛАСТОК. У пазапрошлую нядзелю адбыўся збор на карысць дзяцей. Прытулак для дзяцей імі Пэрэца наладзіў прадажу кветак на вуліцах. Кветкі прадаваліся самімі дзяцьмі. Збор даў значную сумму.

БЕЛАСТОК. У тую сераду, ў палудзень, на Сажалковай вуліцы загарэлася заложэная 50 гадоў таму назад фабрыка сукна «Філіпа насьледнікі». Агонь шыбка шырыўся. Пажарная каманда прымушэна была толькі не даваць агню пашырыцца далей. Уся фабрыка з машынамі згарэла да тла. Арэндар фабрыкі, пачаўшай рабіць толькі 5 дзён таму назад, мае страты каля 200,000 м. Прычына пажару ня выясьнена.

БАЖЭСКІ (?) пад Беластокам. У часі навальніцы, калі пастух укрыўся ад дажджу, тут укралі с пашы аднаго каня, каторага па вялі ў Беласток, ды тут прадалі. Аднак, купцы ўбаяліся сваей куплі і, баючыся паліціі, выгналі каня на вуліцу. Конь доўга гуляў па вуліцах, пакуль яго не спаймала паліція, каторая і аддала каня валадзельцу, прыбегшаму ў Беласток заявіць аб крадзжы.

ГРОДНЯ. Сюды гэтымі днямі прыходзіць вагон цукру.

Гродзенская мінэральная вада «Гроднаэр Спрудэль« ня будзе далей прадавацца с прычыны недастачы коркаў. Гэтак беларуская мінэральная вада пойдзе ў ход толькі пасьля вайны.

Усе трупы паўшай жывёлы трэба аддаваць у местовую бойню. Лупіць з іх скуру за межамі бойні срога забаронено.

Тут выяўляецца вялікая недастача папірос, цыгар і тытуну. «Grodn. Ztg.» радзіць... курыць як наймени! Яна так сама радзіць беражліва ужываць дрэво, торф, вугальле, тлустасць дзеля мазі і газу, бо зімой усяго гэтаго ня будзе.

Коопэрацыйные пекарні служачых у нямецкіх урадах і работнікоў фабрыкі тытуну Шэрэшэвскаго выдаюць хлеб толькі сваім членам; староннім асобам хлеба не прадаюць.

На таварнай станції выкрылі скрыні са скурай, пшоннай мукой і агуркамі, каторые мелі быць вывезены з места контрабандай. Усе гэтые тавары сконфіскованы.

ГРОДНЯ. Камісія дзеля устаноўкі цэн заседае ў старым ратушу ад 5 да 7 гадз. паабедзі і прымае скаргі насяленьня на рынковые цэны. Яна такжэ нагледае над контрабандным вывазам спажыўных прадуктоў, у тым ліку— вывазам нават мукі з местоваго округа.

Паветовы вастрог пры Паліцэйскай вуліцы будзе шмат расшырэн і абернен у акружны вастрог. Будынак старога вастрогу пры Мастовай вуліцы памешчае толькі 33 душы, а два будынкі паветоваго—319. Надалей жэ ў вастрозі будзе мейсцо на 600 арэштантоў, і ён будзе адным з найвялікшых у краю. Пры вастрозі маюць быць заложэны рамесьніцкіе варштаты.

БЕЛЬСК. Праваслаўные жыхары Бельскаго павету доўгі час аставаліся без рэлігійнай помачы, бо расейцы адступаючы вывязьлі с сабой усіх сьвяшчэнікоў. Нямецкіе ўласьці з гэтай прычыны прыслалі сюды з Гродні сьвяшчэніка Ковалёва дзеля выпаўненьня абрадоў і службы Божай. Сьв. Ковалёв прыбыў праз Беласток, урочыста спатыканы праваслаўнымі парахвіянамі, каторые праводзілі яго ў цэркву, дзе чэкала тысячная грамада, ня меўшая у ся-

„Яж бачыла наддзіўней таго:
„А ў балоці на калодзі, на калодзі,
„Там весна красна кросны ткала,
„А рак-небарак цэўкі сучыў,
„Цэўкі сучыў пяньковые
„На кросенцы шаўковые.
„А плотачка скачэ, нітачкі вяжэ“.

Летніе.

I.

Касцы косяць, Бога просяць:
Дай Божэ пагоданьку
На нашу работаньку сено пакасіці,
Да дому звазіці.

II.

Ой, за лесам-борам кругло-поле,
А там дзеўчатко пшаніцу поле;
Ой, поле, поле перэбірае,
Перабор-зельле за плот кідае.
Кідае, кідае — хай вада нясе,
Дзе мой Сьцепанка волы пасе:
Ой, пасе, пасе горэнькамі,
Дзеўчэ-ж плачэ сьлёзанькамі.

III.

Ой ракой-рэчкай човен плыве,
А ў тым чаўночку белы малойчык.
Кудзерцы чэшэ, перачэсывае:
Плывеце кудры, да маей мілай,
Паслухайце, што міла кажэ,
Ці спамінае, ці праклінае?
— „Ой, мілы мой глуміўся мной:
Сеяў палын на маім сэрцы,
Ды клаў агні на маіх плечах,
Рабіў скрыпкі з маіх ручак,
Увязываў каня да маіх косак,
Пушчаў рэчкі з маіх вочак!“
— „Мілая мая, непраўда твая!
Я сеяў палын у чыстым полі,
Я клаў агні у шчырым бары,
Увязываў каня да белай бярозы,
Я пушчаў рэчкі крынічные
І рабіў скрыпкі з белай ліпкі“.

Зажынковые.

I.

Раніцай прыходзячы на ніву.

„Добры дзень Госпаду Богу,
Жыту ядраному, Гаспадару Палявому!“
— „Здароў, здароў, жнеі маладые,
Сярпы залатые“.

Вечарам, ідучы з нівы.

„Добранач Госпаду Богу,
Жыту ядраному, Гаспадару Палявому!“
— „На здароў'е, жнейкі маладые,
Сярпы залатые!
Прыхадзіце заўтра параненька,
Як сонейко ўзойдзе:
Я-ж таго люблю, хто рана прыходзе,
Рана у двор адыходзе.

II.

Поле мае шырокае, жыто мае ядраное!
Не с кім стаці, пастаяці,
Жыто ядраное пажынаці!
Братцы мае па заслужжу,
А сястрыцы па замужжу!

II.

Гаварыло ядраное жыто,
У чыстым полі стоя — гаварыло:
Немагу я ў полі стаяці,
Калосьсям махаці — не магу я!
Толькі магу я, а толькі магу я
У полі капамі ў гумне стагамі —
толькі магу я!

бе сьвяшчэніка больш за два гады. У царкві адслужылі урочыстую імшу, на каторай быў Krejshauptmann. Беларусы спаткалі загад нямецкіх уласьцей с паднятым настраеньнем.

ВОЎКАВЫСК. 5 і 9 верасьня «гроно аматорске» устроіло ў салі жыдоўскага артыстычнага кружка «дзеля польскага насяленьня» (?!!) два любіцельскіе польскіе спэктаклі.

ЛІДА. У тутэйшых ваколіцах ізноў узняліся крадзежы каней, каторых пасьля за бязцанак перапрадаюць далей. Трэба напомніць, што гэткіе куплі вызываюць ня толькі конфіскацыю каней, але і высокіе штрафы грашмі.

КОЎНА. Stadthauptmann загадаў вярнуць грамадам ковенскага павету іх ручные млыны — кожнай ад 1 да 4. Просьбу аб выдачу трэба падаваць афіцэрам гаспадарскага аддзелу, або старастам.

Два тыдні таму назад у Коўні прапала з бацькаўскай хаты пры 2 Мешчанскай 5 Зофія Монтвілло, 9 гадоў.

КОЎНА. Каля параходнай прыстані ў тую сераду а 9 гадз. раніцай выцягнулі з вады труп кабеты ад 30 да 40 гадоў, адзеты ў ісподнюю спадніцу, блюзку і белую сарочку з расейскім ваенным кляймом.

ТРАКІШКІ. Каля гэтай станцыі згарэла будка вартаўніка с хлевам і паветкай. Пажар узняўся бязспорна ад іскры с праходзіўшаго міма паравозу.

ЗУБУРО, мар'ямпольскаго пав. Язэпа Вужуцкаго, 15 гадоў, працаваўшаго ў тартаку, захапіў пояс, і ў яго цяжка пакалечыло рукі ад локця да плеча.

ХОРОНЖЫЦЫ, мар'ямп. пав. Тутэйшы староста браў хабару за замену парваных пашпартоў Об Ост па 100 м. У аднаго селяніна ён узяў 40 руб., грозячы данесьці на яго за прадажу каня без пазваленьня. У двох другіх селян ён узяў па 15 руб. Міравы суд засудзіў яго на год у вастрог за тое што, бяручы хабары, ён падрывае павагу нямецкага ураду.

ЛІБАВА. Гандляры Барухсон і Бэргэр з Газэнпоту былі задзержаны жандарамі перавозячы з Літвы 5 пудоў мыла, 10 бочак натру і каля 4 пудоў скуры. Барухсона засудзілі за гэта на 300, а Бэргэра на 200 м. штрафу. Гандляр Пэтэль, па загаду каторага Бэргэр вёз контрабанду, засуджэн так сама на 200 м. штрафу.

РЫГА. «Deutsche Bank» у Бэрліне адкрывае тут свой аддзел. Урад нямецкіх тарговых палат пастанавіў так сама адкрыць тут аддзел,—шосты ў нашым краю.

У ПОЛЬШЧЫ

БЭРЛІН. Імператар звярнуўся да варшаўскага генэрал-губэрнатара Бэзэлера з рэскрыптам, у каторым між іншым кажэ:

„Ешчэ не прыйшоў час, каб кароль пакрыў новым блескам старую польскую карону і каб народные прэдстаўнікі, выбраные на аснове агульнай і безпасрэднай падачы галасоў, пачалі свае заседаньня на карысць бацькаўшчыны. Але ўжо цяпер мы хочам аддаць дзержаўную ўласць у рукі нацыянальнага ураду, а правы і інтэрэсы народу будуць даверэны новай пашыранай дзержаўнай радзе. Окупацыйные ўласьці захаваюць сабе толькі тые правы, каторые патрэбны с прычыны ваеннага стану".

ВАРШАВА. Нямецкі і аўстрыяцкі генэрал-губэрнатары апублікавалі апавешчэньне, ў каторым, між іншым, гаворыцца:

„Саюзные урады бачуць у рэгенцкай радзе способ ня толькі даць польскай дзержаве прэдстаўніцтво, але і падгатаваць будучую монархію. Рэгенцкая рада да прызваньня монарха лічыцца найвышэйшым прэдстаўніцтвам польскай дзержавы. Першая яе задача — назначыць маршалка міністроў. Каб здаволіць жаданьня і патрэбы польскаго народу, будзе вернена дзержаўная рада ў новай, пашыранай форме і с шырэйшымі правамі. Яна будзе прадвесьнікам польскаго сойму. Даўнейшая дзержаўная рада мела дарадчы голас; цяперашняя будзе мець і права выносіць пастановы. Дзержаўную раду будзе сазываць рэгенцкая рада".

БЭРЛІН. Урадовая „Nordd. Allg. Ztg." піша:

„У якіх граніцах і ў якой форме дзержава у **межах цяперашняго генэрал-губэрнатарства** аканчацельна сформуецца, будзе пастаноўлено толькі пасьля міра».

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

ЛОНДОН. «Daily Chronicle» піша: „Паднімаецца пытаньне, ці цяперашняя Расея дасьпела ўжо дзеля дэмократычнай формы праўленьня? З упадкам самадзержавія Расея захварэла на такіе хваробы, каторых раней не знала. Расея становіцца ўсё большым ціжарам для саюзьнікоў".

КОПЭНГАГА. Расейскі урад загадаў пачаць сьледство ў справе бунту проці б. глаўнакамандуючаго Корнілова, начальніка палудзенна-заходняго фронту ген. Денікіна, начальніка генэральнаго штабу Луковскаго, генэралоў Маркова і Кісьлякова.

ШТОКГОЛЬМ. „Ізвестія", орган рады раб. і салд., пішуць:

Корнілов заявіў, што ён гатоў явіцца на рэволюцыйны суд с прычыны абвіненьня ў організацыі бунту.

Міністэр унутрэных дзел заявіў, што Корнілов павінен быць пакаран вельмі цяжка, і ўрад ня зробіць нічога, каб змягчыць кару.

Тэрэшчэнко зажадаў, каб 4-я Дума была той-час распушчэна за тое, што яна спагадала выступленьню Корнілова.

ЛОНДОН. «Daily Mail» даносіць с Пецярбурга:

„У часі апошняго крызыса тымчасовы урад аказаўся дужэйшым, чым сам думаў. Большая часць народу стаіць за яго. Ад пачатку рэволюціі тымчасовы урад ніколі не меў гэткай сілы, як цяпер"

Гэтман донскіх казакоў, генэрал Каледін, каторы быў арэштаваў раду раб. і салд. у Ростове на Доне, цяпер сам арэштован. У Пецярбурзі арэштавалі Пурышкевіча.

ПЕЦЯРБУРГ (Рэўтэр). Начальнік кавалерыі Корнілова, генэрал Крымов, прыехаў у Пецярбург і тут застрэліўся.

Генэрала Каледіна арэштавалі ў ваколіцах Ростова на Доне.

Большая часць салдатоў Корнілова ў Лузе перэйшла на старону тымчасоваго ураду пасьля таго, як дэлегаты рады раб. і салд. пераканалі іх аб патрэбі выдаць Корнілова ў рукі ураду.

Міністэр фінансоў і памочнік маршалка міністроў, Некрасов, падаўся у адстаўку. Яго мейсцо заняў Тэрэшчэнке.

Гучков і супрацоўнікі „Нов. Вр". былі арэштованы, але пасьля іх ізноў выпусьцілі на волю.

АПАРАНДА. С Пецярбурга даносяць, што быўшый галава міністроў, кн. Львов, і 80 іншых палітыкоў, глаўнакамандуючый войскамі ў Фінляндаії генэрал Ораноўскій і 6 іншых генэралоў арэштованы.

ПЕЦЯРБУРГ. (Рэўтэр). Спадзяюцца гэткай комбінацыі: Керэнскій будзе глаўнакамандуючым, а Алексеев—начальнікам яго штабу.

ПЕЦЯРБУРГ. Палкоўнік Верховскій назначэн за кіраўніка ваеннаго міністэрства, генэрал Рузскій—за глаўнакамандуючым паўночным фронтам, а Драгоміров—палудзенна-заходнім.

З усяго сьвету.

БЭРЛІН. „Voss. Z'g." даносіць з Рыму:

Паводлуг пэўных вестак, Папеж пераконан, што мір наступіць у пачатку 1918 году.

ПАРЫЖ. (Рэўтэр) Камітэт злучаных соцыялістоў забараніў сваім членам увайсьці ў габінэт Пэнлевэ.

ШТОКГОЛЬМ. «Socialdemokraten» піша:

„У маніфэсьці соцыял-дэмократыя абедзьвых старон будзе прызвана прыгатовіць мірную конфэрэнцыю. Пабеда Керэнскаго і адмова французскіх соцыялістоў прыняць учасьце у урадзе вітаецца, як ускарэньне мірнай работы".

БЭРЛІН. Чысло дэпутатоў у нямецкім Рэйхстагу будзе павялічэно на 15—20.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

14. IX. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У Фляндрыі між лесам Гутгольцт і каналам Коммін-Іпр вострая артылерыйская бітва дайшла сягоньня раніцай да барабаннага агня. У начы з 12 на 13 верасьня мы выкінулі ворагоў с краю лесу на поўначы ад Лянгмарк і ўзялі ў палон многа англічан. У Артуа і на поўначы ад С. Кантэн у часі разведак узяты палонные і дабыча.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На заходзі ад Гінкур, на Эн, мы дайшлі да другой варожай лініі, зрабілі ворагам многа шкоды і вярнуліся назад, вядучы палонных.

Усходні тэатр:

Між Балтыцкім і Чорным морэм — без вялікшых бітв.

15. IX. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На фронці Фляндрыі артылерыйская бітва крапчэла. Пры С.-Жульен пасьля барабаннаго агня пачалася англіцкая атака, каторая была адбіта; пры гэтым англічане утрацілі многа палонных.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Ля дарогі Сом-Пі-Суэн французы двойчы наступалі, але былі адкінуты, утраціўшы палонных. На ўсходнім беразі Маасу мы здабылі вяршыну на ўсходзі ад лесу Шом, ўзяўшы 300 палонных.

Усходні тэатр.

Без перамен.

16. IX. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На фронці Фляндрыі, ўздоўж дарогі Мэнін-Іпр, вострый агонь артылерыі. Атакі некалькіх англіцкіх батальёнаў адбіты са стратамі. Толькі на поўначы ад дарогі ворагі ўварваліся ў наш пярэдні акоп на фронці адной роты. На палудзенным ўсходзі ад Арра, пасьля найсільнейшаго артылерыйскаго агня, ворагі ў штучным тумане атакавалі пры Шэрызі на фронці 1500 мэтроў шырокім, пусьціўшы ў ход мінамёты і панцырные самаходы. Артылерыйскім і мінамётным агнём, а такжэ штыкамі мы ўсюды адкінулі ворагоў.

Усходні тэатр:

Без перамен.

Аўстрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА, 13.IX. **Італьянскі тэатр:** Сільны агонь ворагоў проці Монтэ С. Габріэле і на ўсходзі ад Гэрцу трывае далей. Пры ачыстцы там нашых акопаў ад ворагоў узяты ў палон 23 афіцэры і 530 салдатоў, здабыты 12 кулемётаў.

ВЕНА. 15. IX. **Італьянскі тэатр:** Монтэ С. Габріэле знаходзіцца ізноў пад цяжкім артылерыйскім агнём.

На палудзенна-заходнім фронці у жніўні збіты 32 італьянскіе лятуны. Мы за гэты час утрацілі 11 самалётаў.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Адна з нашых падводных лодак затапіла у Атлянтыцкім акіяні ізноў 8 параходаў і 2 парусьнікі ёмкасьцю разам 31.000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У Сяродземным моры ізноў затоплены 63.000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У каналі Ляманш мы ізноў затапілі 4 параходы і 1 парусьнік, разам 20.000 тонн.

БЭРЛІН. Навакол Англіі ізноў затоплено параходаў і рыбаловаў на 22.000 тонн.

БЭРЛІН. Ад 1 студня да 31 жніўня 1917 г. нашы падводные лодкі затапілі ў Сяродземным моры разам с караблямі 226 гармат.

АБВЕСТКІ.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Редактар Язэп Салавей.